

kielégítési sorrendet magában foglaló utalványozó végzés lenne hozható.

A fedezeti elv érvényesülése mellett feltétlen kielégítést igénylő követelések kielégítésével kapcsolatban felmerül a kérdés, miképpen lehessen biztosítani azt, hogy az e csoportba eső követelések mindegyike oly összeg erejéig, mely a követelés fedezetére számításba vett keretösszegnek megfelel, a kielégítés tényleges időpontjára és az egyes követeléseknek ebből származó emelkedésére tekintet nélkül, kielégítéshez juthasson.

A kielégítés ily terjedelmű biztosítására legalkalmasabb módnak látszik a telekkönyvi bejegyzések rangsorához igazodó kielégítési sorrend elvét nem érintő, oly fizetési rendszer alkalmazása a vételár felosztásánál, amelyben a kielégítendő követelések megosztva kerülnének kifizetésre olyképen, hogy:

1. az árverést megtartó végrehajthatót megelőzően kielégítendő hitelezők követelésére, telekkönyvi rangsor szerint, első-sorban legfeljebb csak oly összeg volna utalványozható, mely összeggel a követelés a legkisebb vételár megállapításánál figyelembe vétetett,

2. másodsorban ugyanezen hitelezőknek, ugyancsak telekkönyvi rangsor szerint, az előre figyelembe vett és a tényleges kielégítés időpontjában fennálló összeg közötti különbözet,

3. a még fennmaradó összeg pedig az előre számításba vett összegekre tekintet nélkül az árverést megtartó végrehajtható és az öt követő hitelezőknek lenne kifizetendő.

A veszélyes üzem felelőssége a jogegységi tanács előtt.*

A m. kir. Kúria II. polgári tanácsa el akar térni attól a gyakorlattól, hogy a veszélyes üzem fenntartója tárgyi alapon felelős az üzem körében előfordult balesetből származó károkért akkor is, ha a kárt okozó esemény nem áll okozati összefüggésben azokkal a körülményekkel, amelyek az üzemet általában veszélyes üzemmé teszik. A m. kir. Kúria elnöke ennek folytán a m. kir. Kúria jogegységi tanácsa elé a következő kérdést terjesztette: „A veszélyes üzem fenntartója tárgyi alapon akkor is felelős-e az üzem körében előfordult balesetből származó károkért, ha nyilvánvaló, hogy a kárt okozó esemény nem áll okozati összefüggésben azokkal a körülményekkel, amelyek mint különös veszélyt magukban rejtő mozzanatok, az üzemet általában veszélyes üzemmé minősítik?”

*) A kir. Kúria polgári jogegységi tanácsa — mint az a napilapokból ismeretes, — már meghozta döntését a cikk által érintett kérdésben. A döntésre, mely lényegében megfelel főmunkatársunk cikkében kifejtett álláspontnak, legközelebbi számunkban visszatérünk. (Szerk.)

A veszélyes üzemet terhelő tárgyi felelősségnek célszerűségét a következő körülmények támogatják: 1. az üzem különös veszélyessége, 2. aki az üzem hasznát élvezi, viselje a kárt is, 3. az üzem inkább tudja áthárítani és az üzleti kiadásokba beleszámítani az üzem veszélyességével járó károkat, mint az egyén, aki váratlanul egy idegen üzemmel kapcsolatban kárt szenved. 4. Indokolják a tárgyi felelősséget a károsult bizonyítási nehézségei is. A károsult, különösen a baleset izgalmai közt, nem gondoskodhatik bizonyítékról arra nézve, hogy a balesetet az üzemi alkalmazottak vétkessége okozta, de a károsult az üzem berendezéséről, működési módjáról nincs tájékozva és így nem is tudja megállapítani, hogy mi okozta a balesetet. Tekintettel arra, hogy a tárgyi felelősség esetén is az üzembentartó, illetve a tárgyi felelősség kötelezettje mentesülhet, ha bizonyos körülményeket igazol, tulajdonképpen a tárgyi felelősség és a vétkességi kártérítés között nincs elvi határvonal. A lényeges különbség a bizonyítási tehernek a kártérítési felelősség kötelezettjére, az üzembentartóra való áthárítása. Míg a vétkességi felelősségnél a károsultat terheli a károsító vétkességének bizonyítása, addig tárgyi felelősségnél az üzembentartónak kell magát mentesítenie (pl. vis majjorral, harmadik személy ellenállhatatlan cselekményével, sértett vétkességével).

Többször fejtegettem én is, mások is, hogy a veszélyes üzem és nem veszélyes üzem közötti megkülönböztetésnek nincs értéke. Minden üzemmel járnak veszélyek és minden üzem veszélyes, ha balesetet okoz, viszont, akinek a kára, annak haszna, a kár beleszámításának és a károsult bizonyítási nehézségeinek indokai minden üzemnél egyformán fennforognak. A tárgyi felelősség nem a veszélyesség, hanem a kármegosztás, áthárítás és a teherbíró képesség kérdése és a bizonyítási teher áthárításában nyilvánul meg.

A gyakorlat fenti okokból a veszélyes üzem fogalmát lehetőleg kitágítani igyekezett. Veszélyes „üzem”-nek nemcsak termelési üzemet, hanem a magánszemély automobilját, a háztulajdonos liftjét is nyilvánította. Sőt egyes alkalmi veszéllyel járó tevékenységet is annak minősített, így a futballjátékot (Bp. T. 14.221/1926.), gazdaságban használt gőzfűrészt (K. 3141/1928.), dorongfának több méter magasságban való összerakását (K. 4731/1916), hordóknak pincébe való leeresztését (K. 3617/1932.).

Egyes tevékenységek külön minősítésével megnyílt az út a „részleges veszélyes üzem” fogalmához. Így a K. 4109/1927. sz. ítélet a távbeszélő üzemet, amennyiben vezetéke erősáramú vezetékkel érintkezik, veszélyes üzemmé minősíti. E határozat kapcsán kiemelttem, hogy amennyiben az egyes esetben vizsgáljuk, hogy az üzem az egyedi esetben veszélyes- vagy nem, ez a legnagyobb jogbizonytalanságra vezet. A baleset után nem lehet

tudni, hogy az üzemet tárgyi vagy vétkességi felelősség terheli-e? Amennyiben a veszélyes és nem veszélyes üzemek nézetem szerint indokolatlan megkülönböztetését fenntartjuk, úgy ennek csak úgy van gyakorlati haszna, ha magát az egész üzemet minősítjük veszélyesnek, úgyhogy a kialakult gyakorlat folytán megállapítja úgy a károsult, mint az üzembentartó, hogy tárgyi felelősség esete forog-e fenn és ezt az üzembentartó üzleti számításánál, a biztosításnál is figyelembe veheti. Amennyiben minden balesetnél egyénileg vizsgáljuk az üzem veszélyességét, akkor a veszélyes üzem fogalmát az egyes esetekben való helyzeti veszélyesség váltja fel és lényegileg a bíró teljes szabad belátására bízva, hogy tárgyi felelősséget alkalmazzon-e vagy vétkességi felelősséget. A veszélyes üzem üzembentartója már számításba vette súlyosabb felelősségét és mivel a károsult bizonyítási nehézségei abban a tekintetben is fennforognak, hogy a balesetet az üzem veszélyes vagy nem veszélyes része okozta-e, az üzem részeinek ilyen megkülönböztetése nem méltányos és nem célszerű. Ha erre vonatkozólag bizonyítást engedünk, úgy a tárgyi felelősségnek a vétkességi bizonyítás kizárására irányuló célzata meghiúsulna.

A kérdés szövegezésében kétséges a „nyilvánvaló” szónak jogi jelentősége. Azt jelenti, hogy bizonyítás külön el nem rendelhető e körülményre és csak akkor vehető figyelembe, ha a nem vitás tényállás alapján „nyilvánvaló”, hogy az üzem különös veszélyessége szerepet nem játszott? Ha pedig bizonyítható, kinek kell bizonyítania? Nézetem szerint az eddigi joggyakorlat fenntartása lenne helyes és célszerű a már kifejtett okokból. Ha azonban a jogegységi döntés az eddigi jogállapotot megváltoztatná és a jogegységi kérdést nemlegesen döntené el, úgy ez az álláspont csak akkor nyerhessen alkalmazást, ha bizonyítás nélkül a nem vitás tényállás alapján nyilvánvaló, hogy a balesetnek az üzem különös veszélyességével semmiféle kapcsolata nincs. Ha pedig a jogegységi döntés e kérdésben bizonyítást engedne, úgy ez csak az üzembentartó terhére, mint mentességi ok (exculpatio) lenne megállapítható. Ebben az esetben tehát a jogszabálynak úgy kellene hangzania: „A veszélyes üzem üzembentartóját nem terheli tárgyi felelősség az üzem körében okozott károkért, ha az üzembentartó bizonyítja, hogy a kár bekövetkezése az üzem különös veszélyességével okozati összefüggésben nyilvánvalóan nincsen.” *Ifj. dr. Szigeti László.*